

Državni izpitni center

M 1 5 2 1 0 3 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 1 ====

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 24. avgust 2015

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. Razpravljalni esej

Otroka v svetu odraslih

A) Vsebina (do 30 točk)

V eseju je kandidat skušal:

Točke	Primer
do 6 + do 6	♦ A razložiti, zakaj Bubi in Nataša najzgodnejše otroštvo preživljata zlasti med odraslimi in kako to vpliva nanju; za razlago, zakaj Bubi in Nataša najzgodnejše otroštvo preživljata zlasti med odraslimi in kako to vpliva nanju, npr.: Bubi se je rodil staršem, ki so bili že precej stari, tudi njegovi sestri sta veliko starejši od njega in ju bolj kot sorojenki doživlja kot nadomestni materi, še zlasti starejšo Klaro. Starši so bili različnih narodnosti, mama nemško-francoske, oče slovenske, a v Švici nobeden od njiju ni imel korenin in sorodstva, kjer bi se Bubi lahko gibal med vrstniki. Njihovi družabni stiki so skromni tudi zato, ker se otepajo s čedalje hujšo revščino. Iz dneva v dan se borijo za golo preživetje, zato za dečka nimajo prav veliko časa. Bubi je pogosto osamljen, pred utesnjenostjo, samoto, smradom krzna in družinskimi prepiri se umika v svet domišljije, v beg in potikanje po baselskih ulicah, kar doživlja kot veliko pustolovščino. Tako postaja vse bolj natančen opazovalec stvarnosti. Zlasti ga očara svet baselskega pristanišča, vendar tudi tam srečuje predvsem odrasle. Odraslih se boji, boji se tudi, da bo sam odrasel, in tudi, da ne bo. Čedalje bolj ga zanima tudi to, kakšen bo, ko bo velik. Njegova goreča želja je napraviti nekaj iz sebe. Oblikujejo ga tudi očetove pripovedi o njegovi »pravljичni deželi« in mamine pravljice, še zlasti tista o prelepi Lorelei. Z vrstniki se srečuje v bolnišnici, zdravilišču in šoli, a zaradi globoke stiske, ki jo doživlja v teh ustanovah, z njimi ne more navezati globljih stikov. Šele kasneje je našel prave prijatelje, zlasti Haiinija, vendar je prijateljstvo, tako nujno za razvoj otrokove osebnosti, pretrgala prisilna selitev v očetovo domovino. Tudi kasneje nastajajoče vezi pogosto pretrgajo selitve v vse revnejša bivališča. Bubi mora že zelo zgodaj pomagati družini v vsakdanji bitki za preživetje in zlasti ob odsotnosti očeta prevzeti zaščitniško vlogo do ženskega dela družine. Natašini starši se ločijo, ko je deklica stara komaj dve leti. Od takrat se starši izmenjujejo v skrbi zanjo. Nataša se tako kar naprej seli, živi v Švici, v Rusiji in v Franciji, pa spet v Rusiji in v Franciji ter po vmesni berlinski postaji šele devetletna dobi stalnejši dom pri očetu v Parizu. Natašino otroštvo tako poteka med začasnimi bivališči in hotelskimi sobami v različnih letoviščih ter na sprehodih po parkih. Ker je edinka, skoraj nima otroške družbe, veliko časa prebije s služkinjami, v družbi matere in očima pa že zelo zgodaj občuti svojo odvečnost. Ko se ustali pri očetu, zanjo skrbi predvsem mačeha Vera, saj je oče večino dneva odsoten. Šele v Parizu je začela hoditi v šolo in dobila več možnosti za sklepanje prijateljstev. Življenje med odraslimi je povzročilo, da je deklica preresna in zelo zrela za svoja leta. Želi si trdne pripadnosti in išče potrditev, da jo imajo starši res radi. V samotnih urah se prebuja njena domišljija, ki se napaja zlasti z branjem knjig;
(do 3 + do 3)	za obnovo ustreznih vsebin brez razlage ;

do 8 (do 4) (do 2)	♦ B primerjati njuno doživljanje odnosa med starši; za primerjavo njunega doživljanja odnosa med starši, npr.: Bubi o zakonu svojih staršev veliko razmišlja, na družino je silno navezan, vendar že zelo zgodaj začuti, da sta si oče in mama zelo različna in pravzaprav ne sodita skupaj. Mama in oče sta različnega porekla, ne govorita istega jezika, nimata skupnih spominov. Družina je tako brez pravih korenin. Bubi je že zelo zgodaj priča silovitim preprirom med mamo in očetom, ki včasih prerastejo tudi v fizični spopad. Njune večne nesporazume lahko razjasni samo čas pred njegovim rojstvom, torej legenda. Iz nje izve, da se je mati z očetom poročila brez ljubezni in po volji svojega očeta ter po tragični smrti mladeniča, ki ga je v resnici ljubila. Hudo mu je, ker so se materini sorojenci norčevali iz njegovega bodočega očeta, pa tudi zato, ker ga je materino okolje doživljalo kot grdega. Deček čuti neskladnost med starši; oče od zore do mraka dela in ga ne zanima, kaj se dogaja zunaj hiše, mama pa je živahna in podjetna ter skrbi za poslovne stvari in gospodinjstvo. Oče se tako dečku nenehno smili, njegova nemoč ga spravlja v pravi bes. Očetova naivnost, nepraktičnost in navezanost na domovino, saj brez premisleka posoja velike vsote denarja zastopnikom raznih izseljenskih društev, pripomorejo h gospodarskemu propadu družine, kar nesporazume med zakoncema še poglobi. Deček v teh sporih očitno doživlja očeta kot šibkejši člen, saj se selitve v njegovo domovino razveseli tudi zato, ker mama ob prihodu v Ljubljano po Bubijevem mnenju prvič pohvali očeta, ko občuduje lepoto osvetljenega gradu. Začuti, da je oče končno vzel vajeti v svoje roke. Kako bo življenje teklo naprej, bo odvisno predvsem od njega. Vendar so socialne razmere v novi domovini še slabše, kot so bile v Baslu, in prepri med zakoncema so vse hujši, kar dečka zelo boli. Vidi materino grozo v okolju, ki jo zaradi njenega nemškega rodu izloča, oče se mu smili zaradi svoje nemoči, zameri pa mu, da se znaša nad Gizelo, nadvse mu je zoprno tudi, da bi za prepire med materjo in očetom izvedela še neprijazna okolica. Za razliko od Bubija Nataša nikoli ni bila priča nesporazumom med materjo in očetom. Starši so se ločili, ko je bila stara komaj dve leti, zato si ju sploh ne more predstavljati skupaj, celo tega ne, da sta se oče in mati sploh kdaj srečala. Podobno kot Bubi pa čuti, da je nesporazum med njima zelo globok, saj poskrbita, da se ne vidita niti takrat, ko predajata deklico drug drugemu. Nataša v očetovem odnosu do matere čuti zamero, obsodbo, celo prezir, saj oče o materi govori čim manj, ker noče, da bi jeza, ki je skrita v njem, privrela na dan. Kako globok je nesporazum med starši, ji dokazuje tudi to, da oče mamo največkrat označuje kar po imenu kraja, v katerem živi, zato deklico poboža po srcu, ko nekega dne oče pripomni, da je prav presenetljivo, kako je Nataša podobna svoji materi. Deklica o maminem odnosu do očeta začuti manj kot o očetovem do matere; mati je namreč lahkotna in brezbržna ter dekličinega očeta skoraj nikoli niti ne omeni, a jo podobno kot Bubi razveseli, ko mama »končno« pohvali očeta. Za Natašo je izredno pomembna materina neprizadeto, naključno in brezbržno izrečena izjava, da je dekličin oče zelo pameten. Bubijevo otroštvo tako zaznamujejo nenehni prepri med starši, Natašino pa občutek, da je tujek v novih družinah, ki sta si ju po ločitvi ustvarila oče in mama; za predstavitev doživljanja odnosa med starši; za prikaz odnosa brez doživljanja;

do 3 + do 3	♦ C s po enim pripetljajem oziroma dogodkom ponazoriti trenutek resnične bližine Bubija in Nataše z enim od staršev; za ponazoritev trenutka resnične bližine Bubija in Nataše z enim od staršev, npr.: Bubi doživi trenutke resnične bližine tako z očetom kot z materjo. Deček in mama sta nekoč v Cegelnici, ko so postajale razmere vse bolj neznosne, pregledovala stare družinske fotografije, ki so jima prikazovale nadrobnosti minulega časa. Takrat je mati Bubiju prvič pripovedovala o svoji mladosti, o ljubezni do Roberta, o svojem najljubšem bratu Hagerdornu, o katerem ni imela nobenega glasu več, o Baslu, o igralki, ki jo je imela na stanovanju, potem pa je nenadoma rekla: »In zdajle sem tukaj in ne morem nikamor več.« Takrat je deček še ni dobro razumel in je ni tolažil. Njene besede pa so se mu vendarle vtisnile v spomin in so se mu razjasnile v nekem trenutku med vojno, ko je bil star štirinajst let in je mamo prijel pod pazduho, ko sta šla čakati krompir na tržnico. Opazil je, kako so se ji usta ugreznila od ganjenosti. Takrat je prvič dojel, kaj mu mati pomeni, in postalo mu je žal za tisto deklico, ki jo je videl na davni fotografiji, ko se je pripravljala na prvo obhajilo, sedaj pa je bila njegova mama. Nataša resnično bližino doživlja s svojim očetom. Kadar ga potrebuje, ji je vedno na voljo, čeprav je vase zaprt in zadržan človek. Ko Nataša hudo zboli, verjetno zaradi premalo čiste igle, ko so jo cepili proti davici, je oče ves čas ob njej, potihoma ji prigovarja, jo boža in tolaži. S taksijem jo odpelje k znanemu zdravniku, ki ji predre izpuščaje. Ko je nevarnost mimo, je oče srečen, deklici zatrjuje, da se bo gotovo pozdravila in ji izkazuje svojo ljubezen z nežnimi ljubkovalnimi besedami;
do 4	♦ Č komentirati, ali je vloga staršev pri odraščanju otrok v današnjem času drugačna kot v Bubijevem in Natašinem otroštvu; za komentar, ali je vloga staršev v današnjem času drugačna kot v Bubijevem in Natašinem otroštvu.
Skupaj	30

B) Jezik (do 20 točk)

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
najmanj 700	do 8	do 6	do 6

Navedena merila za ocenjevanje veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu.

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

Prazna stran

2. Razlagalni/interpretativni esej

Lojze Kovačič: Otroške stvari (odlomek)

Lojze Kovačič: *Otroške stvari*. Ljubljana: Beletrina, Mladinska knjiga, 2014. 145–147.

A) Vsebina (do 30 točk)

V eseju je kandidat skušal:

Točke	Primer
do 6	♦ A predstaviti dogajanje, ki je pripeljalo Bubija v ta položaj; za predstavitev dogajanja, ki je pripeljalo Bubija v ta položaj, npr.: Bubi se znajde v neprijetnem položaju, ker se v šoli slabo počuti. Ob vstopu v šolo je bil zadovoljen, med vrstniki se je prijetno počutil in tudi domače naloge je redno pisal, a ko je pouk postajal resnejši, se je večal dečkov odpor do šole. Računstva ni maral, nalog ni več pisal, pred razredom se je zaradi neznanja osmešil, učitelj je bil do njega grob, imenoval ga je celo teslo in zgodilo se je, da tudi risati ni več znal. Naj se je še tako trudil, naučil se ni ničesar in zato nikoli ni znal odgovoriti na učiteljeva vprašanja. Občutek tesnobe v šoli je bil čedalje globlji. Zato se je včasih naredil bolnega in boleznini mu zaradi šibkega zdravja ni bilo težko uprizoriti. To so bili dnevi veselja, saj je Gizeli, če se je le dalo, pripovedoval različne zgodbe. Potem pa se je nekega dne, ko je prišel v šolo, zgodilo, da ni nikjer videl nikogar. Misleč, da je pouk odpadel, je torbo skrnil pod kup listja ob drevesu in odšel na potep. Vedel je, kam lahko gre, da kot otrok sam na cesti v dopoldanskem času ne bo zbujal pozornosti. Opoldne, ko naj bi se pouk končal, je skrivoma prišel po svojo torbo in odšel domov. Ker je bil potep ob Renu prijetnejši kot sedenje v razredu, se je njegova pustolovščina nadaljevala. Vanjo je bil potem kar prisiljen, ker so mu nekega dne izpod listja ukradli torbo, in brez nje v šolo zares ni več mogel. Dopoldneve je tako prebil ob Renu, kjer je skrit na nekih stopnicah opazoval življenje na reki in dal prosto pot svoji domišljiji. Sprva je imel zaradi "špricanja" in potem zaradi ukradene torbe nekaj težkih trenutkov doma, a domači zaradi preobilice dela niso opazili, da bi bilo s fantom kaj narobe. Potem pa je prispelo pismo, v katerem so s šole sporočili, da že tri tedne manjka pri pouku. Na Bubija se je zljila jeza vseh domačih, najbolj pa materina, saj ga je ta brez milosti našeškala z bambusovko. Najhujšo sramoto in žalost pa je deček doživel naslednji dan v razredu, potem ko ga je mati pripeljala v šolo. Učitelj je namreč učencem kot svarilo, naj tega nikoli ne storijo, pripovedoval o njegovih potepanjih, o begu pred šolskimi dolžnostmi in o nezgodi s torbo. Da ne bi spet pobegnil, ni smel zapustiti razreda, po pouku pa ga je eden od domačih čakal pred šolo. S strogim nadzorom so mu tako odvzeli pravico do svobodnega gibanja, kar je imel takrat najraje: pobegniti iz neprijetnega sveta v svet, v katerega se med opazovanjem realnosti prikrade domišljija, ki ga popelje v čarobni svet;
do 4 + do 6	♦ B pojasniti, kako Bubi doživlja v tem položaju sebe na poti v šolo in kako svojo drugačnost v razredu; za pojasnilo, kako Bubi doživlja v tem položaju sebe na poti v šolo in kako svojo drugačnost v razredu, npr.: Bubi se po razkritju njegove pustolovščine, zlasti po priznanju, da so mu šolsko torbo ukradli, doma niti ne počuti tako slabo, saj vidi, kako oče z veseljem staro sestrično torbo predeluje zanj. Ko pa naslednje jutro odide z novo rdečo torbo na rami v šolo, se počuti utesnjeno in zelo nebogljeno. Tako kot sebe doživlja tudi okolico, ki je naenkrat črna in pusta, in celo ko se znajde na soncu, se svetloba spreminja iz sive v sončno in obratno, najbolj temačno pa vidi šolo. Občutek ima, da se je vse zarotilo proti njemu. Biti zaprt v razredu postane zanj pravo trpljenje. Močno se zaveda svoje drugačnosti in nesprejetosti. Med poukom se ničesar ne nauči niti si ničesar ne zapomni. Svojim sošolcem zavida, ker zavzeto sledijo učiteljevi razlagi in pišejo v zvezke in na tablice. Zavida jim, ker med poukom lahko pozabijo nase, on pa tega ne more. Nase lahko pozabi le, kadar se prestavi v svoj domišljijski svet ali kadar ga pritegne kakšna malenkost zaradi nenavadnosti, kakšno naključje ali karkoli drugega, kar mu zaposli misli, da odtava z njimi v nek drug svet. Tudi na učiteljeva vprašanja ne

	zna odgovoriti kot sošolci, saj njega bolj kot vsebina vprašanja zanima učiteljev glas, ali je v glasu kaj prijaznosti, kako vprašanje zveni, ali je spevno – čeprav dobro ve, da je vprašanje namenjeno njemu. Svojo nesprejetost med vrstniki pa najbolje zazna, kadar ga učitelj pokliče pred tablo. Misli si, da sošolci kar prežijo na njegove napake in nerodnosti, on pa jih zaradi svojega odpora do učitelja dela kot po tekočem traku. Deček je torej s svojim odnosom do šolskega dela, s svojim razmišljanjem, z zatekanjem v domišljijo zares drugačen od sošolcev;
do 6	♦ C ponazoriti dečkova doživljanja z jezikovnimi in s slogovnimi sredstvi; za ponazoritev dečkovih doživljanj z jezikovnimi in s slogovnimi sredstvi, npr.: Pripovedovalec z uporabo različnih jezikovnih in slogovnih sredstev zelo slikovito in natančno oriše dečkova občutja. Najbolj ekspresivni sta primera in podoba s šolsko torbo na njegovih ramenih, ki ponazarjata dečkova občutja na poti v šolo. Novo šolsko torbo, ki zaradi rdeče barve ni primerna za fanta, primerja z našminkanimi usti, ki pošiljajo svoje kabaretne poljube po vsej okolici, dečkova nebogljenost in osramočenost pa se kaže s podobo osla, ki ni ne samec ne samica. Njegovo tesnobno občutje na poti v šolo je ponazorjeno s sivo in črno barvo in se stopnjuje z dvema vzkličnima povedma: "To prekleto življenje!", "Ta preklet svet!". Z dolgimi povedmi poskuša pripovedovalec predstaviti dečkov domišljijski in doživljajski svet. S slikovitima podobama (učitelj je senčil tablo in prostor; so bile stene pretesne in klopi prenatlačene) in z ekspresivnimi ukrasnimi pridevki, npr.: "mnogoglasna napetost", "hlad učiteljevih prstov", "ogleduška otročad", pa je orisano razpoloženje v razredu, kakor ga čuti deček, kadar mora pred tablo;
do 8 (do 6) (do 4)	♦ Č primerjati svoje doživljanje Bubijeve osebnosti v odlomku z doživljanjem njegove osebnosti v celotnem romanu; za primerjavo doživljanja Bubijeve osebnosti v odlomku z doživljanjem njegove osebnosti v celotnem romanu; za primerjavo brez doživljanja; za predstavitev Bubijeve osebnosti v odlomku in v celotnem romanu.
Skupaj	30

B) Jezik (do 20 točk)

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
najmanj 700	do 8	do 6	do 6

Navedena merila za ocenjevanje veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu.

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

Opozorilo!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
 - a) *Vsebina*: točke so dodane po točkovniku.
 - b) *Jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo se ustrezno zniža, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	do 6	do 5	do 5
449–300	do 4	do 4	do 4
299–150	do 2	do 2	1
pod 150	1	1	0

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

- Za trditev, da se je Bubi preselil v (državo) Slovenijo, zaznamujemo napako pri slogu (nenatančnost).